

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
НАУЧЕН И УМЕТНИЧКИ ЦЕНТАР *УРАНИЈА*

MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
SCIENTIFIC AND ARTISTIC CENTRE *URANIA*

МЕРАТА НА НЕМЕРЛИВОТО
Томе Серафимовски
**ОСНОВОПОЛОЖНИЦИТЕ
НА МАНУ**

MEASURING THE IMMEASURABLE
Tome Serafimovski
THE FOUNDERS OF MASA

ОХРИД 2014 OHRID

Publisher   Издавач
Macedonian Academy   Македонска академија
of Sciences and Arts   на науките и уметностите
Trifun Kostovski Foundation   Фондација *Трифун Костиовски*

For the publisher   За издавачот
Vlado Kambovski, Editor-in-Chief   *Владо Камбовски*, главен и одговорен уредник

Editor – Coordinator and   Уредник – координатор и
Macedonian language editor   јазична редакција
Sofija Cholakovska-Popovska   *Софија Чолаковска-Појовска*

Translation into English   Превод на англиски јазик
Milan Damjanoski   *Милан Дамјаноски*

Art Editor   Ликовен уредник
Kočo Fidanoski   *Кочо Фиданоски*

Computer Layout   Компјутерска подготовка
Branislav Galić   *Бранислав Галиќ*

Photography   Фотографија
Zdravko Mitić   *Здравко Митиќ*

Printed by   Печати
Vinsent grafika – Skopje   *Винсент ѓрафика – Скопје*
2014   2014

Print run   Тираж
500   500

ISBN 978-608-203-113-2

Ферио Мухиќ

МЕРАТА НА НЕМЕРЛИВОТО

Томе Серафимовски:

Основоположниците на МАНУ

Ова е една од оние изложби кои ви поставуваат прашања и ве поттикнуваат да размислувате. Провокативна и инспиративна, со нагласен постефект, оваа изложба создава возбудлива психолошка и когнитивна состојба која Гадамер прецизно ја опишува со синтагмата фузија на хоризонтите. Имено, веќе при првата средба со експонатите, имате чувство дека со овие 14 портрети на академиците од првиот состав на МАНУ, леани во бронза, Томе Серафимовски раскажува некоја исклучително важна и возбудлива приказна.

Се осмелувам, веднаш на почетокот, да речам дека оваа изложба раскажува приказна каква што во историјата на скулптурната уметност не била раскажана досега, а којашто, на овој начин, можел да ја раскаже само Томе Серафимовски.

Најнапред, затоа што, според својот табиет, да не речам според својата психолошка конституција, Томе Серафимовски е човек што дарува! А таквите отсекогаш биле оние најретките. И најодбраните! Оти сè што е вредно, исто толку е и ретко! Инспирирана со ниет да биде подарок за македонската култура, за македонската наука, за македонската уметност, но и да претставува универзален уметнички подарок за човештвото и израз на почит кон секој човек, оваа изложба е подарок достоин на алтан Томе! Таа е гест на големата душа што свети со неспоредлива светлина во оваа скудна доба на себичноста на современиот алиениран човек во која скржавоста е манир, а секој несебичен подарок се третира како социјален скандал! Дотолку поголема вредност има фактот што леењето во бронза, на сите 14 портрети на основоположниците на МАНУ, финансиски го овозможи г. Владимир Тодоровиќ.

Второ, затоа што Томе Серафимовски е уметник, автентично креативен на многу полиња, надарен да ги конципира далекосежните координати на оваа изложба и кадарен во експонатите да внесе соодветна уметничка сила. Нека ни биде дозволено да го потенцираме ова: кога алтан Томе, со таков табиет и со таква дарбина, посакал да подари нешто убаво и значително, азган Томе тоа и го создал, а академик Томе Серафимовски ја подарил оваа изложба на портрети на основоположниците на МАНУ – од сè срце, онака како што тоа и му прилега!

Далекосежноста на концептуалните координати на оваа изложба се открива во создавањето на ефектот на противречни процеси на раслојување и претопување, односно, во фузија на хоризонтите! Од една страна, за нашите сетила, пред сè за видот и за допирот, во прашање се 14 портретни скулптури леани во бронза. Во тој контекст, изложбата е прилог кон уметничкото наследство на македонската ликовна традиција и конкретен естетски придонес за светската уметност. Меѓутоа, од друга страна, за нашите социјални, морални – конечно – за нашите универзални хуманистички стандарди, оваа изложба претставува остварување кое не само што излегува од регионот на вообичаените рецептивни клишеа туку отвора глетки кон нови подрачја од релацијата уметник–општество поставувајќи повисоки стандарди и за едниот и за другиот член на овој сооднос!

Во овој контекст, изложбата Основоположниците на МАНУ е повеќе од проект. Според својата замисла, таа е морален подвиг; според естетските квалитети, пак, изложбата претставува уметнички настан. Етичките импликации и пораките што ги праќа Томе Серафимовски со оваа изложба, како кон минатото така и кон сегашнината и кон иднината, го воздигнуваат овој уметнички настан, неговото ниво на општествена и на културна парадигма.

Невообичаен е и ефектот на внатрешната кохерентност и синергијата што како заедничка аура треперат од бронзените лица на секој од 14-те основоположници на МАНУ. Иако се планирани и финализирани со веќе одамна легендарната темелност и прецизност на авторот, се има впечаток како од овие портрети ниту еден да не е направен. Повеќе се чини како секој од нив да е никнат или настанат. Онака како што никнува секој цвет, онака како што настанува новороденчето во телото на својата мајка.

Овој ефект дополнително го нагласува и хармонијата на портретите која го надраснува стандардниот концепт на изложбена поставка. Изложбите се прават од избрани експонати донесени од едно место и поставени на друго место. Затоа изложбите се викаат и поставки. Овие 14 портрети во бронза небаре се рози расцутени од ист корен! Кој видел розите да се кинат од една грмушка и да се носат и да се поставуваат на друга грмушка!?

Затоа, признавам, не знам дали има друга таква изложба како оваа!? Имено, да, во аулите и во свечените сали на националните академии во светот, поста-

вени се бисти или портрети на истакнати членови, меѓу кои и тие на некои од основоположниците. Можеби во некои национални академии се поставени бисти или портрети на сите членови од првиот состав, и тоа, најверојатно, исто така, леани во бронза.

Меѓутоа, не постои податок за некоја национална академија во која сите членови од првиот состав – значи основоположниците – макар и постхумно, ја добиле привилегијата да бидат овековечени во бронза од еден и ист уметник! Згора на тоа, автор да биде уметникот којшто и самиот е редовен член на истата таа национална академија! Ете, оваа изложба, овој морален подвиг и уметнички настан, претставува токму тоа: интегрално остварување и подарок од еден алтан азган, од членот на МАНУ Томе Серафимовски! Со оваа плејада уметници, писатели, научници, излеани во бронза со неповторлива и фасцинантна автентичност, Томе Серафимовски, скулптор и академик, им се поклонува на колегите основоположници на МАНУ. Едновременно, со остварувањето на изложбата Основоположниците на МАНУ, македонската уметност и културната историја се збогатуваат за уште една уметничка колекција скулптури – портрети – инспирирана од моралната свест и од длабоката почит што ги чувствува и ги негува кон нив академик Томе Серафимовски, обликувани од неговиот авторски уметнички дух, за восхит и за паметење.

Тематски, изборот Основоположниците на МАНУ, како единствено уметничко остварување, на импресивен начин ја потврдува многупати демонстрираната приврзаност на академик Томе Серафимовски кон сопствениот народ и бескрајното почитување на неговата многувесковна раскошна уметничка и културна традиција.

Во овој контекст, повеќе од импресивно е и она што претставува оваа изложба во рамките на рedefинирањето на традиционално контроверзната релација помеѓу уметноста и општествените потреби, односно, политичкиот диктат. Имено, како уметнички потфат, изворно евидентно инспириран од идејата на општествена ангажираност а, сепак, конципиран и како слободно избрана мисија, оваа изложба им одолеа и на искушенијата на ларпурлартизмот и ги одбегна стапиците на социјалната злоупотреба и на политичката инструментализација на уметноста!

За мене, во сферата на вреднувањето на круцијалниот уметнички резултат, најкусо речено, со оваа изложба, Томе Серафимовски ја нашол и ја применил мерата на немерливото! Поинаку речено, ги обединил науката и уметноста.

Имено, од позиција на науката, реалноста е само она што може да се измери, како и она што се повторува, што значи дека науката суштински се занимава со она мерливото, односно, дека претставува вештина и знаење на мерењето!

Спротивно на ова, уметноста е фасцинирана од она немерливото, неповторливото. Можат ли да се спојат науката и уметноста, поправо, има ли начин да се измери немерливото?

Со оваа изложба, Томе Серафимовски покажал дека постои мерата за мерење на немерливото. Тоа е мерата со која ќе се изразат културните, историските, епохалните одблесоци на еден настан чиешто значење, реално, не може ниту да се измери ниту да се повтори! Настанот е основањето на првата национална академија на науките и уметностите во историјата на македонскиот народ! Од една страна, мерата на немерливото треба да биде перцептивно конкретна и на сетилата достапна; од друга, иако квантитативно изразена и мерлива објективација, она што се мери со таа мера ниту во еден момент не смее да се објективира, затоа што резултатите на уметноста не подлежат на никакви мерења, останувајќи секогаш неповторливи и немерливи! Во овој контекст, прашањето со кое се соочил Томе Серафимовски се сведува врз енигмата: има ли начин основањето на МАНУ како настан – поправо, како значењето на тој настан, такво какво што е, недогледно по обем и неповторливо по своите импликации – уметнички да се преточи и да се предочи!?

Со ова свое најново скулпторско остварување, Томе Серафимовски ја одгатнал загатката, ја растајнил тајната, го нашол решението!

Преку конкретно потврдена вештина и знаењето на мерењето, карактеристични за науката, тој во бронза ги измерил и ги повторил 14-те основоположници на МАНУ, но сето тоа го направил користејќи низа немерливи, неповторливи, автентично креативни зафати и техники кои се клучен белег на уметноста.

Така покажал дека науката и уметноста опстојуваат обединети, сплотени во поединечни конкретни уметнички дела! Секој од овие основоположници на МАНУ сега претставува интегриран молекуларен спој на науката и уметноста, симболичка легура во која се претопени поетиката и техне, како подрачја на кои луѓето чии ликови се тука овековечени им го посветиле целиот свој живот! Со други зборови, во тие портрети, леани во бронза, мерливото е изразено на немерлив начин, немерливото е стегнато во еден енергетски мерлив кварк. Она по што секој човек копнее, она што секој од 14-те величествени основоположници на МАНУ го сонувал целиот свој живот, она заради што и се основаат националните академии, имено: обединувањето на идеалите на вистината и убавината, на моралитетот и обврската на слободата и должноста, и како колективен и како индивидуален стремеж, со оваа изложба на академик Томе Серафимовски симболички е потврдено како можност и оправдано како есхатолошка определба! Ете, тоа е оваа изложба, тоа е она што Томе Серафимовски го замислил, го домислил, го почнал и го сторил, за да му го подари на својот народ и за да ја овековечи големата почит кон своите колеги, академиците основоположници на МАНУ.

Ferid Muhić

MEASURING THE IMMEASURABLE

Tome Serafimovski:
The Founders of MASA

This is one of those exhibitions that pose questions and make you think. Provocative and inspiring, it shall linger in your memory for years to come. This exhibition conjures up an exciting combination of psychological and cognitive states of mind which Gadamer so succinctly describes with the phrase *fusion of horizons*. Namely, when you first come face to face with these exhibits, you get the feeling that these 14 portraits, cast in bronze, of the academicians who were part of the inaugural class of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (MASA), served Tome Serafimovski to tell us a truly important and thrilling story.

I dare to say, right from the start, that this exhibition tells a story that has never been told before in the history of the sculptural arts, a story which could only be told in this manner by Tome Serafimovski.

First of all, this is due to the fact that by nature, or even by his psychological make-up, Tome Serafimovski is a generous man! Such people have always been of the rarest breed. And a select one, to boot! This is so because all that is valuable is also rare! It is inspired by the desire not only to present a gift to Macedonian culture, Macedonian science, Macedonian art, but also for this to be a universal artistic gift to humanity and an expression of respect for every man and woman. That is why this exhibition is indeed a gift worthy of a gem of a man such as Tome! This is a gesture of a great soul that shines like a beacon in this dark selfish age where the modern alienated man flaunts his cheapness, while any unselfish gift is treated as a social scandal! Furthermore, what is even more admirable is that the casting in bronze of the 14 portraits of the founders of MASA was funded by Mr. Vladimir Todorović.

Second of all, Tome Serafimovski is an original artist creating in a broad range of different arts and whose talent has aided him in conceiving the far-reaching coordinates of this exhibition and in infusing the exhibits with a corresponding artistic energy. Be so kind as to allow us to point this out: When a gem of a man like Tome, with a matching temperament and talent bestowed upon on him, wishes to donate something wonderful and important, then the irrepressible Tome sets his mind to it and creates it. Academician Tome Serafimovski has presented this exhibition of portraits of the founders of MASA as a gift from all his heart, as it becomes such a man!

The profundity of the conceptual coordinates of the exhibition is revealed in the effect of the contradictory processes of disintegration and overlapping, which result in a fusion of the horizons! On the one hand, our senses, (mostly our senses of sight and touch) interpret them as 14 portrait sculptures cast in bronze. From this point of view, the exhibition contributes to the artistic heritage of Macedonian art tradition, as well as it serves as a concrete esthetic contribution to world art. Yet, on the other hand, seen from the perspective of our social, moral – ultimately – our universal humanistic standards, this exhibition is an achievement that not only goes beyond the boundaries of the usual receptive clichés, but opens perspectives to new levels of the relationship artist-society, setting higher standards for both sides in this equation!

In this context, the exhibition *The Founders of MASA* is more than a project. If we look at its idea it is a moral achievement; based on its esthetic qualities it is a unique art event. The ethical implications and the messages delivered by Tome Serafimovski with this exhibition to the past, but also to the present and the future, elevate this art event to the level of a social and cultural paradigm.

What is also unusual is the effect of internal coherency and synergy which glow as a common aura from the bronze faces of each of the 14 founders of MASA. Even though they have been planned and completed with the legendary thoroughness and precision of touch of the author, yet not a single one of these portraits leaves you with an impression of being *made*. Rather, they seem more as if each one of them has *grown or came into being*. Just like a flower grows or the infant comes into being in the body of the mother.

This effect is further enhanced by the harmony of the portraits which exceed the standard concept of an *exhibition showpiece*. Exhibitions are created out of selected pieces of art brought from one place and set up in another to be shown. That's why exhibitions are also called *showpieces*. These 14 bronze portraits are akin to roses blooming from the same root! Can roses be plucked from one bush and be transplanted to a different bush!?

That is why, I must admit, I wonder if there has ever been another exhibition like this one!?! Yes, the halls and lobbies of the national academies worldwide house busts and portraits of its distinguished members, some of them being of their found-

ers. Maybe some national academies showcase busts or portraits of all the inaugural members, most probably also cast in bronze.

However, there is no known precedent among the national academies that all the members of the inaugural class - the founding members have been granted the privilege, even posthumously, to be immortalized in bronze by one and the same artist! To top it all, the artist himself is a full member of the national academy! Thus, this exhibition, this moral achievement and art event, is exactly that: an integral accomplishment and a gift by an irrepressible gem of a man, by the MASA member, Tome Serafimovski! With this constellation of artists, writers, scientists cast in bronze with unique and fascinating authenticity, Tome Serafimovski, the sculptor and academician pays homage to his colleagues, the founders of MASA. At the same time, the realization of the exhibition *The Founders of MASA*, the Macedonian art and cultural history is enriched with an art collection of sculpture portraits, inspired by the moral awareness and the deepest respect for them felt and nurtured by the academician Tome Serafimovski, formed by his authorial and artistic spirit, truly an act worthy of admiration and remembrance.

Thematically, the selection of the pieces of *The Founders of MASA* as a unique work of art impresses us and confirms the lasting connection of Academician Tome Srafimovski with his own nation, as well as the profound respect he has for the centuries old rich art and cultural tradition, something he has demonstrated on numerous occasions.

In this context, what is even more impressive is the extent to which this exhibition achieves to redefine the traditionally controversial relation between art and the needs of the society or the demands of politics. Furthermore, the exhibition as an artistic undertaking which was evidently inspired by the idea for social engagement and yet conceived as a freely chosen mission, has successfully overcome the temptations of art for art's sake and avoided the traps of social misuse and political instrumentalisation of the arts!

If I have to briefly give an evaluation of the essential artistic result of this exhibition, I would just say that Tome Serafimovski has discovered and put into practice how to measure the immeasurable! In other words, he has managed to unite science and art in one place.

From the perspective of science, namely, reality is only that which can be measured and which is repetitive, leading us to the conclusion that science in essence only deals with the measurable, constituting it as a knowledge and skill of *measuring*!

Contrary to this, art is fascinated by the immeasurable, the unrepeatable. Can we find a meeting point between science and art, or rather, can we find a way to measure the immeasurable?

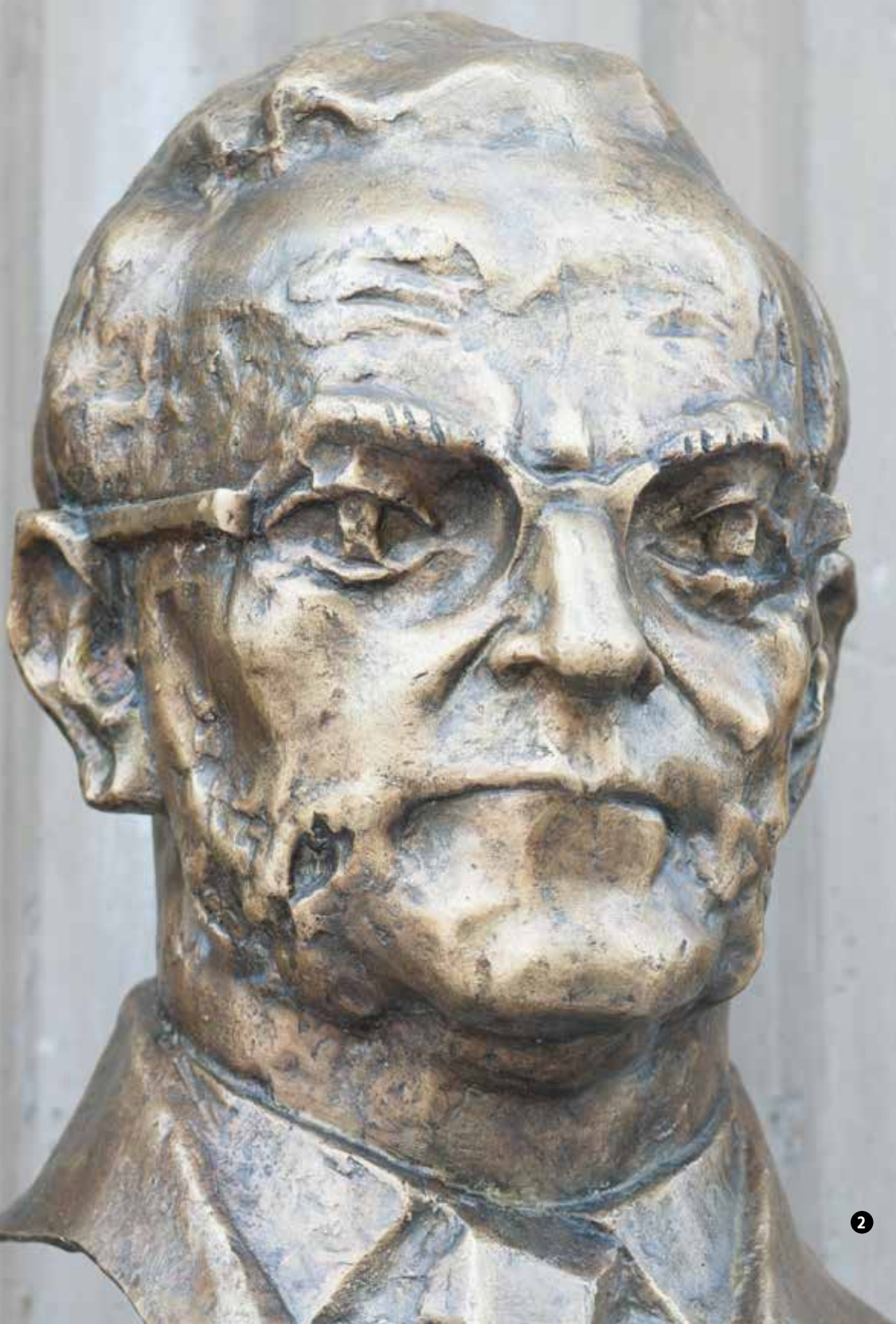
With this exhibition Tome Serafimovski demonstrates that there is a measurement to measure the immeasurable. It is the measure that succeeds in capturing the cultural, historical and epochal reflections of an event the significance of which cannot realistically be ever measured, nor repeated! This event is the founding of the first national Academy of Sciences and Arts in the history of the Macedonian people! On the one hand, the measure of the immeasurable has to be perceptively concrete and accessible to the senses; on the other hand, even though it is expressed in quantitative form and represent a measurable objectivisation, what is measured here should not at any moment be objectified, because the results of art cannot be subject to any measurements, always remaining unrepeatable and immeasurable! Taking this into account, the question that Tome Serafimovski was faced with came down to this enigma: is there a way for the founding of MASA as an event – or rather, how the significance of that event in and by itself, immeasurable in its importance and unrepeatable in its implications – how should that be represented and be given an expression in art!?

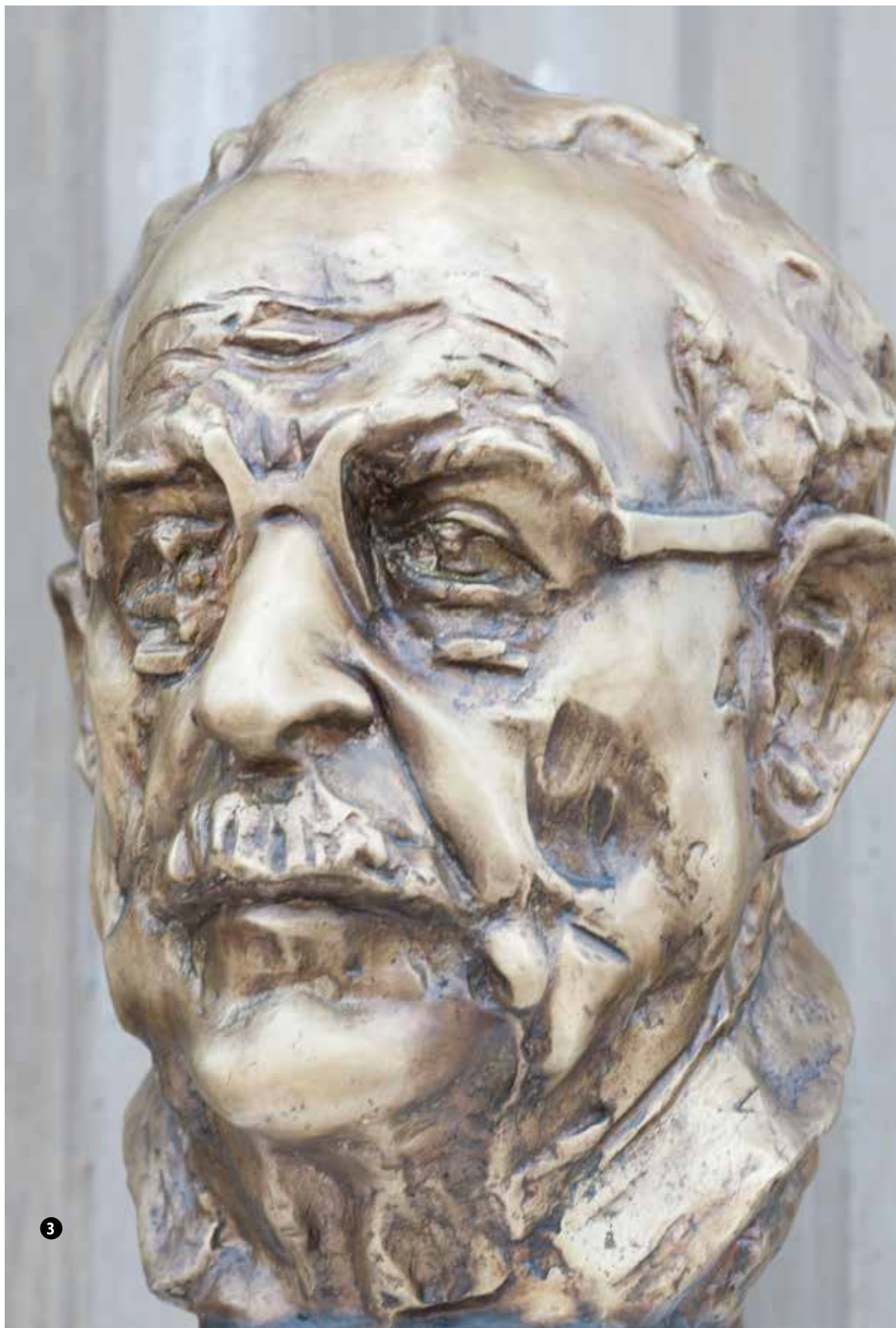
With this, his latest sculptural undertaking, Tome Serafimovski has found the answer to the riddle, the key to the secret, the solution to the quandary!

Through his specific and proven skills and knowledge of measurement, more characteristic for science, he has *measured* and *repeated* the 14 founders of MASA, yet he did it by using throughout a series of immeasurable, unrepeatable, authentic creative actions and techniques which are a hallmark of art.

Thus, he has shown us that science and art can exist united together in specific individual works of art! Each one of the founders of MASA now represents an integrated molecular combination of science and art, a symbolical alloy where the poetics and the techne are bound together, as fields to which the people whose images are here immortalized have devoted their whole lives to! In other words, in this portraits cast in bronze, the measurable is expressed in an immeasurable manner, the immeasurable is compressed in an energetically measurable quark. What every human being yearns for, what each of the 14 magnificent founders of MASA have dreamt their whole lives, the reason why national academies are founded in the first place, which is: uniting the ideals of truth and beauty, of morality and the duty of freedom, as a collective and individual endeavor. All of this has been granted a symbolical confirmation of its possibility, as well as justification as an eschatological determination with this exhibition by Tome Serafimovski! There, you have it. This is what this exhibition is, this is what Tome Serafimovski had imagined, contemplated, started and brought to life, what he has offered as a gift to his people, as a way to immortalize his great admiration for his colleagues, the academicians that were the founders of MASA.

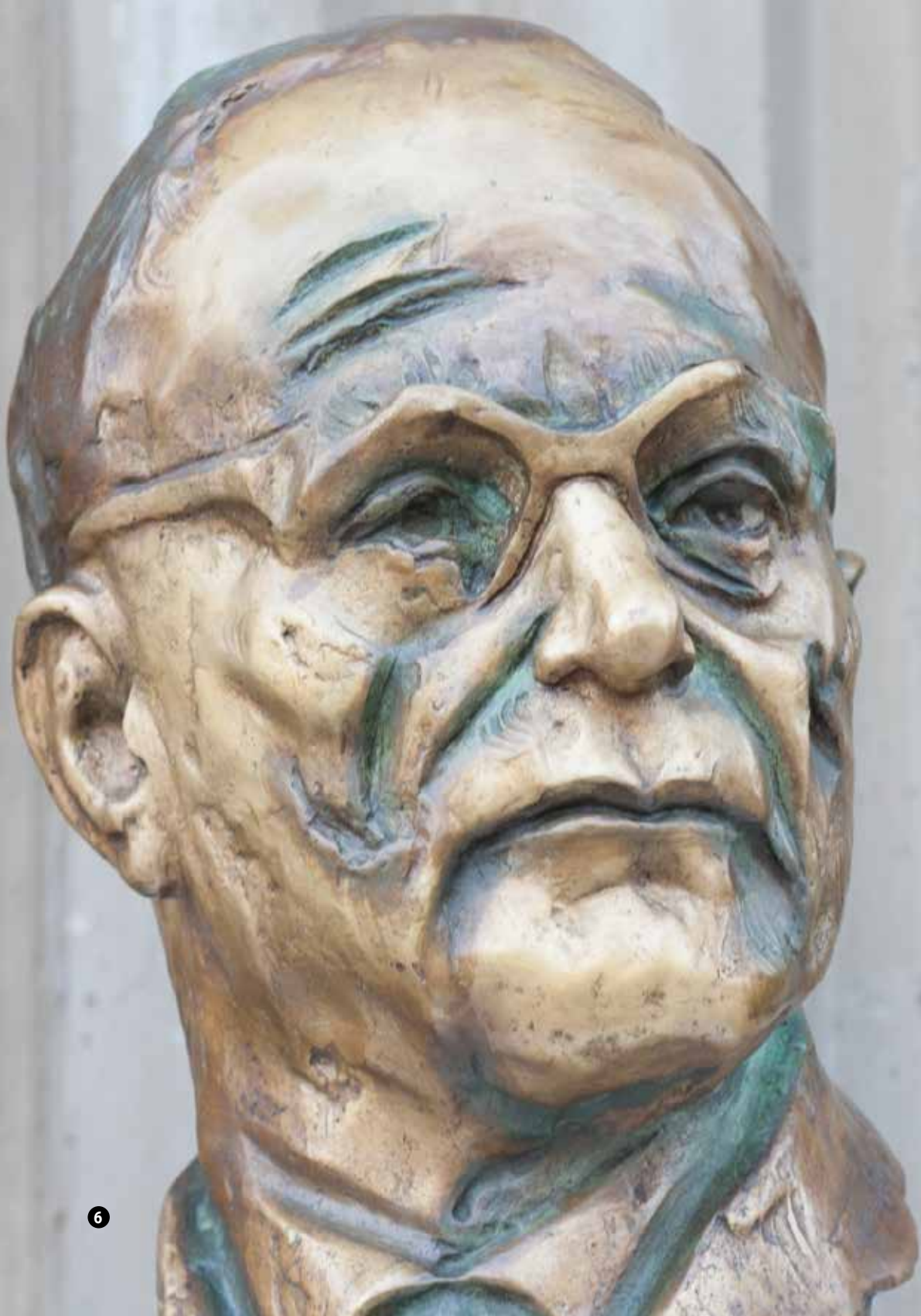

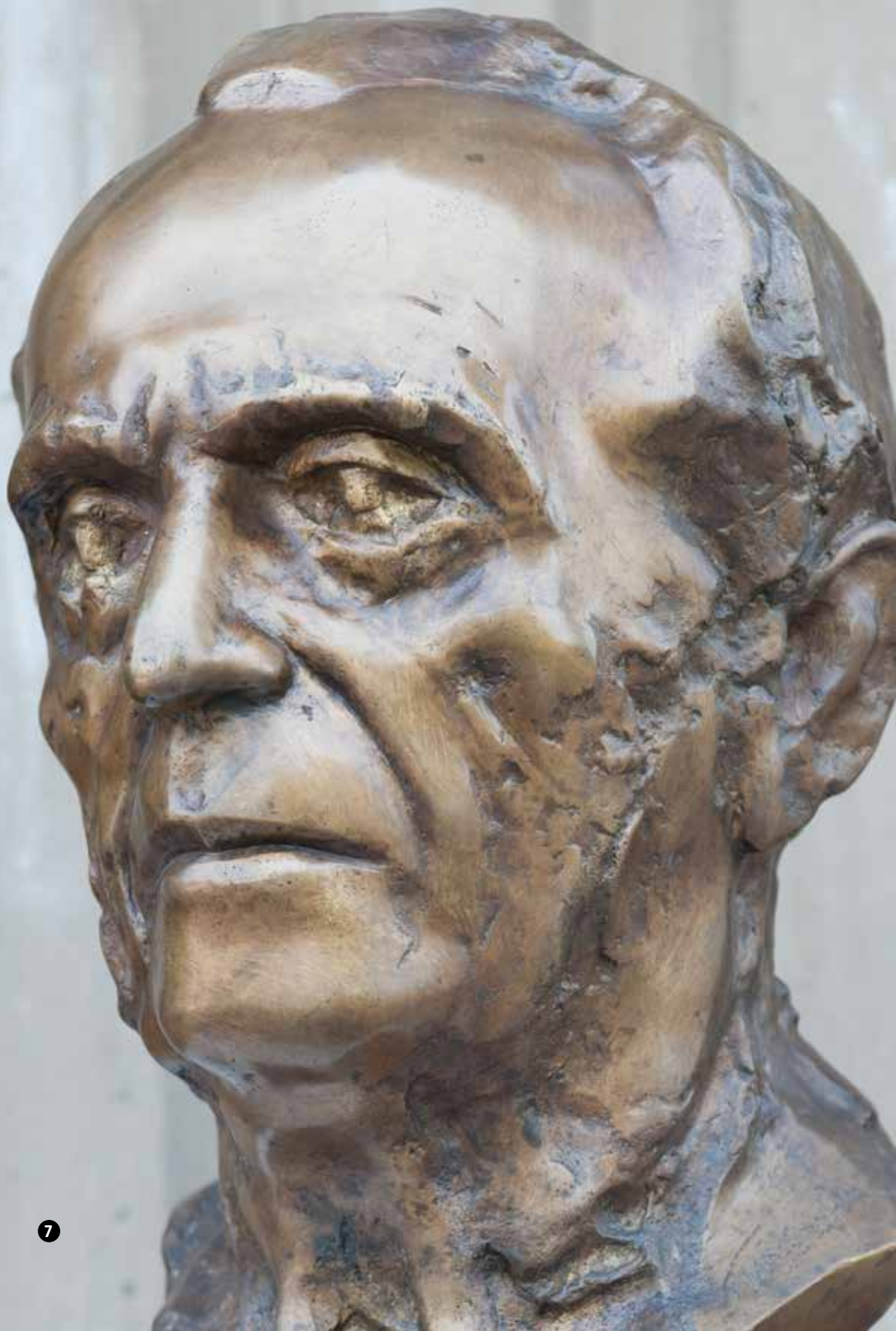

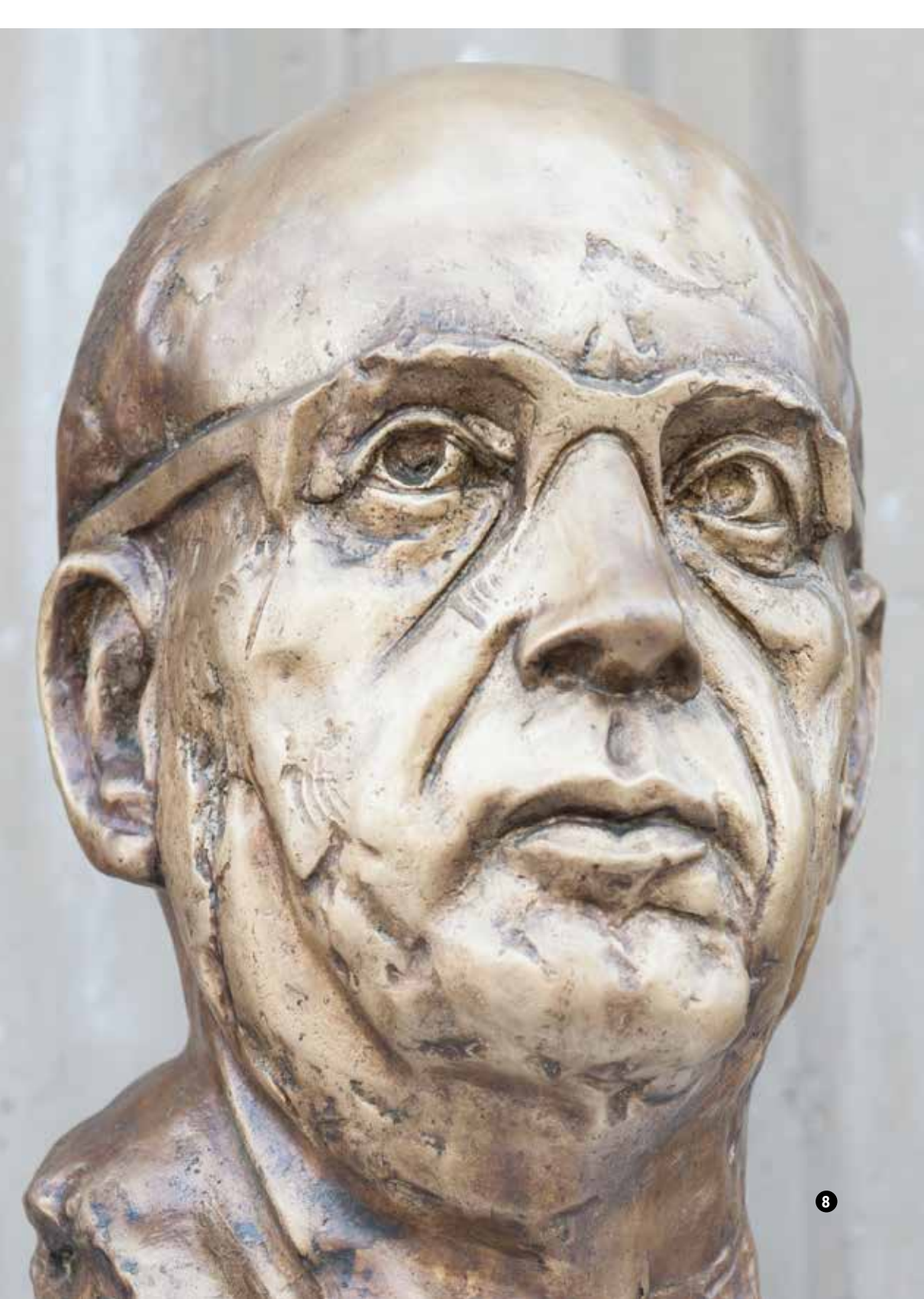

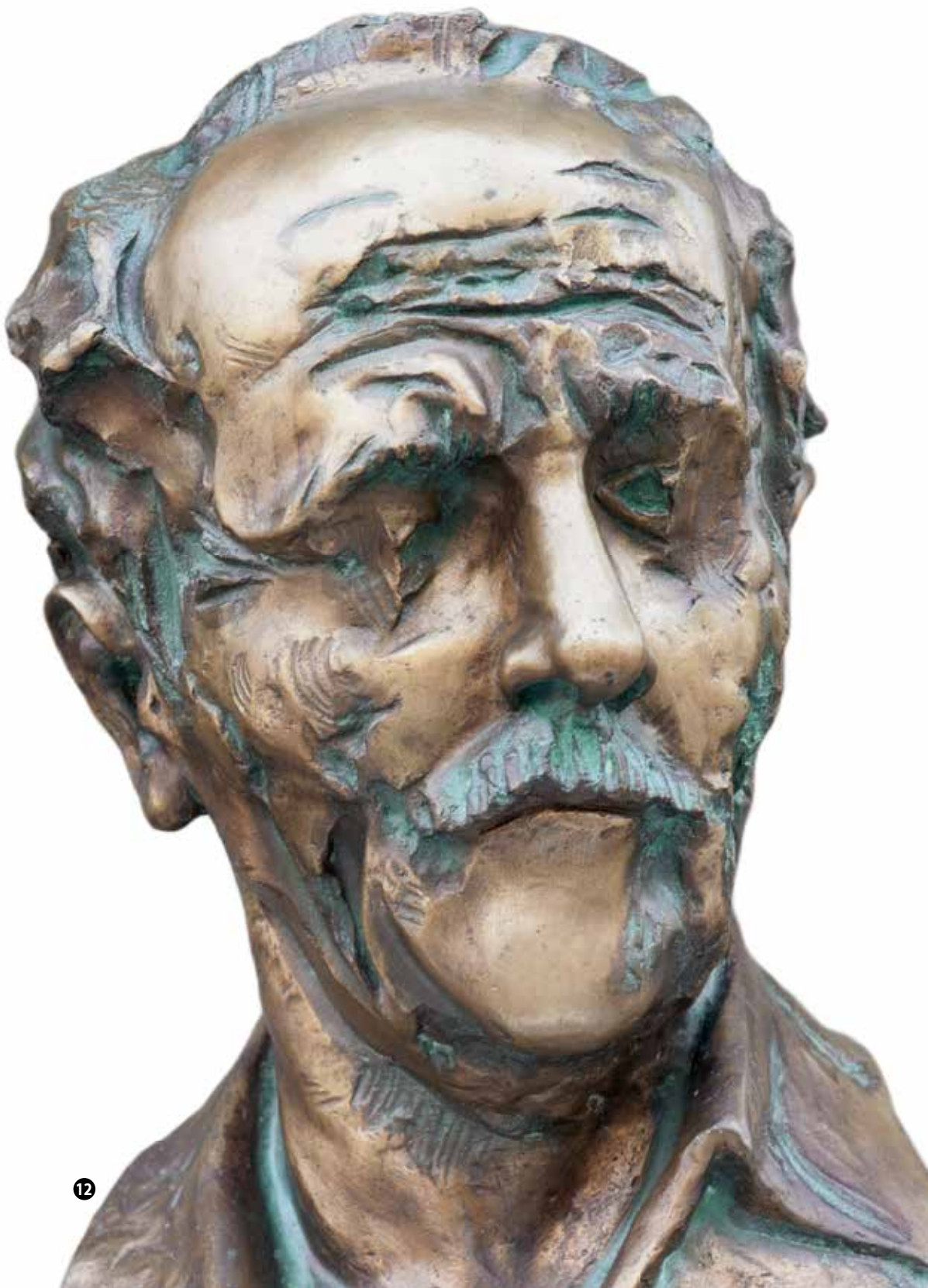

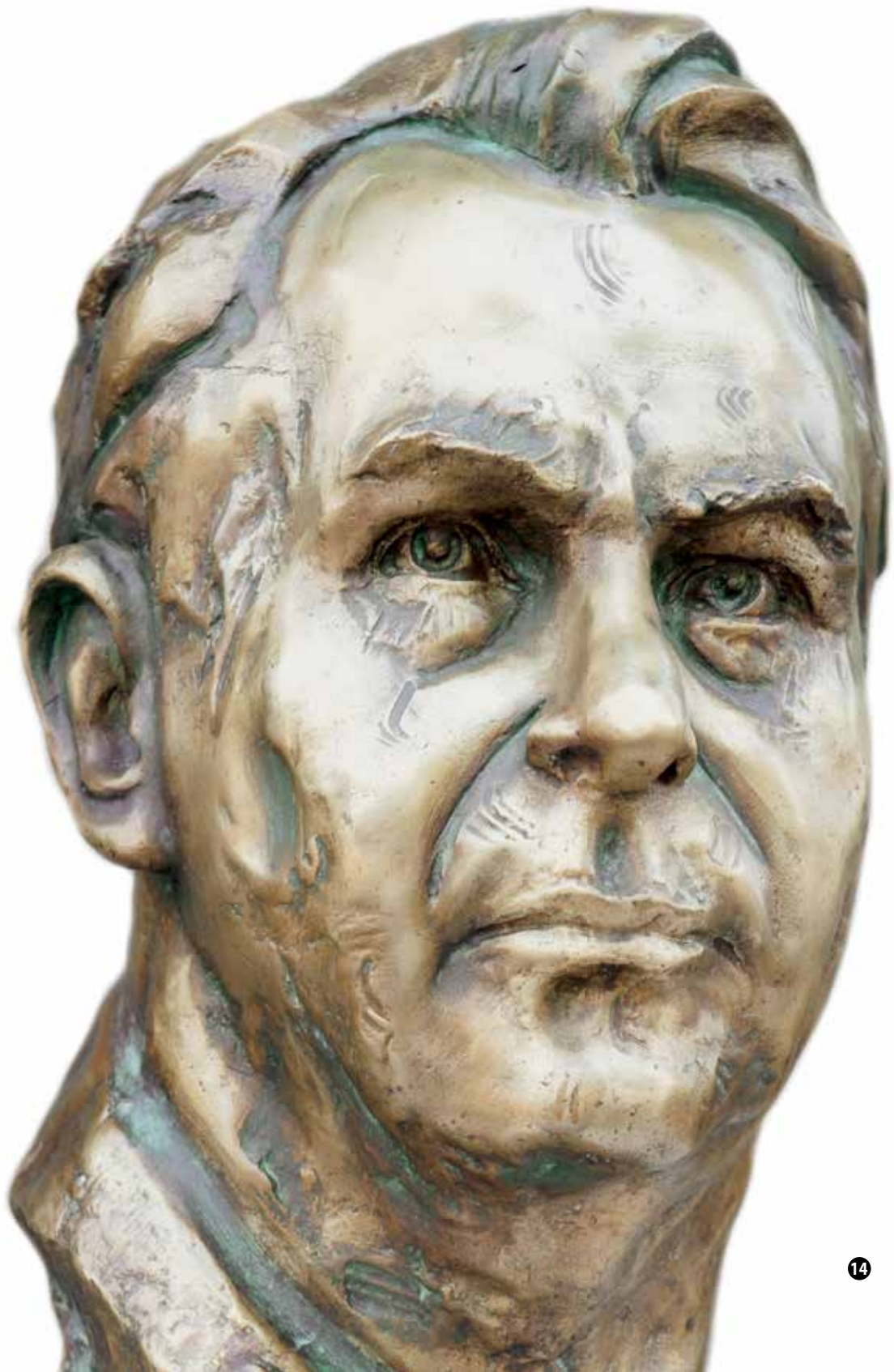

1

Академик **Блаже Конески**

Роден е на 19 декември 1921 година во Небрегово, Прилепско. Филолог, поет, универзитетски професор. Член на Комисијата за кодификација на македонскиот литературен јазик и нејзин најистакнат претставник. Бил декан на Филозофскиот факултет и ректор на Универзитетот во Скопје. Прв претседател на МАНУ од 1967 до 1975 година. Член на академиите на науките на Хрватска, Србија, Словенија, Босна и Херцеговина, Војводина и на Црна Гора, како и на Австрија и Полска. Почесен доктор на универзитетите во Чикаго, во Вроцлав, како и на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Почина на 7 декември 1993 во Скопје.

Academician **Blazhe Koneski**

Born on 19 December 1921 in Nebregovo, in the region of Prilep. Philologist, poet, university professor. Member of the Commission for codification of the Macedonian literary language and its most distinguished representative. He was the Dean of the Faculty of Philosophy and Rector of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. First President of MASA from 1967 to 1975. Member of the Academies of Sciences and Arts of Croatia, Serbia, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, Vojvodina and Montenegro, as well as those of Austria and Poland. He was awarded an honorary PhD by the Universities of Chicago and Wroclaw, as well as by the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. He died on 7 December 1993 in Skopje.

2

Академик **Харалампие Поленаковиќ**

Роден е на 17 јануари 1909 година во Гостивар. Завршил историја на југословенските книжевности на Филозофскиот факултет во Скопје. Докторирал во Загреб во 1939 година. Бил декан на Филозофскиот факултет во Скопје и шеф на Катедрата за историја на книжевноста на народите на СФРЈ. Член на Македонската академија на науките и уметностите и прв нејзин потпретседател уште од нејзиното формирање. Член на Српската и на Босанско-херцеговската академија на науките и уметностите. Почина на 15 февруари 1984 година во Скопје.

Academician **Haralampie Polenakovikj**

Born on 17 January 1909 in Gostivar. He graduated in History of Yugoslav Literatures at the Faculty of Philosophy in Skopje. He received his PhD in Zagreb in 1939. He was the Dean of the Faculty of Philosophy in Skopje and the Head of the Department of History of the Literatures of the peoples of SFR Yugoslavia. Member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts, as well as its first Vice-President when it was founded. Member of the Serbian and the Bosnia and Herzegovina Academies of Science and Arts. He died on 15 February 1984 in Skopje.

3

Академик Ѓорѓи Филиповски

Роден е на 6 мај 1919 година во с. Сорович, Леринско. Студирал на Земјоделско-шумарскиот факултет во Земун, а дипломирал во Софија. Од основањето на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје е шеф на Катедрата за педологија и агрохемија. Бил декан на Земјоделско-шумарскиот факултет и ректор на Универзитетот во Скопје. Во 1967 година е избран за редовен член на Македонската академија на науките и уметностите. Почесен доктор на Универзитетот во Брадфорд, Англија, и надворешен член на Академијата на науките на Босна и Херцеговина.

Academician Gjorgji Filipovski

Born on 6 May 1919 in the village of Sorovich, the region of Lerin. He studied at the Faculty of Agriculture and Forestry in Zemun and graduated in Sofia. When the Faculty of Agriculture and Forestry was formed in Skopje, he became the Head of the Department for Pedology and Agrochemistry. He was the Dean of the Faculty of Agriculture and Forestry and Rector of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. In 1967, he was elected as a full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. He received an honorary PhD from the University of Bradford, UK, and he was an associate member of the Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina.

4

Академик Димитар Митрев

Роден е на 14 октомври 1919 година во Деде Агач, Грција, од родители Македонци. Студирал право на Софискиот универзитет. Член на Македонскиот литературен кружок во Софија. Дипломирал филозофија на Филозофскиот факултет во Скопје. Бил декан на Филозофскиот факултет и ректор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Еден од основоположниците на Друштвото на писателите на Македонија, чиј претседател бил повеќе пати. Редовен член на Македонската академија на науките и уметностите од основањето. Почина на 24 февруари 1976 година во Охрид.

Academician Dimitar Mitrev

Born on 14 October 1919 in Dedeagatch, Greece, to Macedonian parents. He studied law at the Sofia University. Member of the Macedonian literary circle in Sofia. He graduated philosophy at the Faculty of Philosophy in Skopje. He was the Dean of the Faculty of Philosophy and Rector of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. One of the founding members of the Writer's Association of Macedonia, of which he was the President on multiple occasions. Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts from the very beginning. He died on 24 February 1976 in Ohrid.

5

Академик Благој Попов

Роден е на 17 јануари 1923 година во Кочани. Дипломирал на Филозофскиот факултет (математика) во Белград. Студирал и на Електротехничкиот факултет во Белград. Докторирал на Филозофскиот факултет, како прв доктор на Универзитетот во Скопје. Бил декан на Природно-математичкиот факултет и ректор на Универзитетот во Скопје. Редовен член на Македонската академија на науките и уметностите од нејзиното основање во 1967 година. Член е на Меѓународната астронаутичка академија во Париз и член на Њујоршката академија на науките, САД.

Academician **Blagoj Popov**

Born on 17 January 1923 in Kochani. He graduated at the Faculty of Philosophy (Mathematics) in Belgrade. He also studied at the Faculty of Electrical Engineering in Belgrade. He earned his PhD at the Faculty of Philosophy as the first PhD graduate from the University in Skopje. He was the Dean of the Faculty of Natural Sciences and the Rector of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding in 1967. Member of the International Academy of Astronautics in Paris and a member of the New York Academy of Sciences, USA.

6

Академик **Васил Иљоски**

Роден е на 20 декември 1902 година во Крушево. Завршил Филозофски факултет во Скопје. Работел како професор на Вишата педагошка школа во Скопје. Еден од втемелувачите на македонската драмска литература, автор на првото драмско дело на македонски јазик прикажано на сцената на Кралскиот скопски театар меѓу двете светски војни. Член на Друштвото на писателите на Македонија од неговото формирање. Станал член на Македонската академија на науките и уметностите непосредно по нејзиното формирање. Почина на 1 ноември 1995 година во Скопје.

Academician **Vasil Iljoski**

Born on 20 December 1902 in Krushevo. He graduated from the Faculty of Philosophy in Skopje. He worked as a professor at the Higher School of Pedagogy in Skopje. One of the founders of Macedonian drama, author of the first play written in Macedonian and performed on the stage of the Royal Skopje Theater between the two World Wars.. Member of the Writer's Association of Macedonia since its establishment. He became a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts immediately after it was founded. He died on 1 November 1995 in Skopje.

7

Академик **Михаило Апостолски**

Роден е на 6 ноември 1906 година во Штип. Завршил Воена академија во Белград, Висока воена академија и Генералштабна академија. Бил директор на Институтот за национална историја. Редовен член на Македонската академија на науките и уметностите од нејзиното основање во 1967 година и нејзин претседател од 1976 до 1983 година. Член на академиите на Србија, Словенија, Босна и Херцеговина и на Академијата на Косово. Бил претседател на Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ. Почина на 7 август 1987 година во Дојран.

Academician **Mihailo Apostolski**

Born on 6 November 1906 in Shtip. He graduated from the Military Academy in Belgrade. The Higher Military Academy and the General Staff Academy. He was the Director of the National History Institute. Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding in 1967 and its President from 1976 to 1983. Member of the Academies of Serbia, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, as well as the Kosovo Academy. He was the president of the Council of Academies of Sciences and Arts of SFR Yugoslavia. He died on 7 August 1987 in Dojran.

8**Академик Кирил Миљовски**

Роден е на 27 мај 1912 година во Ресен. Студирал и дипломирал на Ветеринарниот факултет на Универзитетот во Загреб. Прв ректор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Како еден од основоположниците на економската наука во Македонија по Втората светска војна, придонел за развојот на економската мисла во нашата земја. Редовен член на Македонската академија на науките и уметностите од нејзиното формирање, секретар на Одделението за општествени науки и член на Претседателството. Почина на 27 април 1983 година во Скопје.

Academician Kiril Miljovski

Born on 27 May, 1912 in Resen. He studied and graduated at the Faculty of Veterinarian Medicine, University in Zagreb. The first Rector of the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. As one of the founders of economic science in Macedonia after World War II, he contributed to the development of economic scholarship in our country. Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding, Secretary of the Department of Social Sciences and member of the Presidency. He died on 27 April, 1983 in Skopje.

9**Академик Михаил Петрушевски**

Роден е на 2 јули 1911 година во Битола. Завршил класична филологија на Филозофскиот факултет во Белград, каде што и докторирал. Бил член на Комисијата за организирање на Универзитетот во Скопје. Прв декан на Филозофскиот факултет во Скопје. Бил ректор на Универзитетот во Скопје. Главен уредник на меѓународното списание за класична филологија „Жива антика“. Редовен член на Македонската академија на науките и уметностите од основањето во 1967 година. Почина на 27 февруари 1990 година во Скопје.

Academician Mihail Petrushevski

Born on 2 July 1911 in Bitola. He graduated in classical philology at the Faculty of Philosophy in Belgrade, where he also earned his PhD. He was member of the Commission for the establishment of the University in Skopje. The first Dean of the Faculty of Philosophy in Skopje. Chief Editor of the international journal for classical philology "Antiquitas Viva". Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding in 1967. He died on 27 February 1990 in Skopje.

10**Академик Димитар Арсов**

Роден е на 28 ноември 1908 година во Крива Паланка. Студирал на Медицинскиот факултет во Париз и докторирал на Сорбона. Редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје. Креатор на модерната интерна медицина кај нас. За редовен член на Македонската академија на науките и уметностите е избран во 1967 година како прв редовен член од областа на медицинските науки. Промовиран за почесен доктор на Универзитетот во Безансон, Франција. Почина на 2 јули 1974 година во Скопје.

Academician **Dimitar Arsov**

Born on 28 November 1908 in Kriva Palanka. He studied at the Faculty of Medicine in Paris and earned his PhD from the Sorbonne. Full-time professor at the Faculty of Medicine in Skopje. Founder of modern internal medicine in our country. He was elected as a full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts in 1967 as the first full member from the medicinal sciences. Promoted to an honorary PhD at the University of Besançon, France. He died on 2 July 1974 in Skopje.

11

Академик **Петар Серафимов**

Роден е на 28 мај 1915 година во Охрид. Дипломирал математика во Белград, а потоа и градежништво во Дрезден, каде што и докторирал, станувајќи прв доктор по технички науки од нашата земја. Имал значајна улога во развојот на Техничкиот, Архитектонско-градежниот и Градежниот факултет. Редовен професор на Градежниот факултет во Скопје. Бил декан на Архитектонско-градежниот факултет. Член на Македонската академија на науките и уметностите од нејзиното основање во 1967 година. Почина на 6 октомври 2001 година во Скопје.

Academician **Petar Serafimov**

Born on 28 May 1915 in Ohrid, He graduated mathematics in Belgrade, as well as civil engineering in Dresden where he also got his PhD, making him the first PhD in technical sciences in our country. He played an important role in the development of the Faculty of Technical Engineering, the Faculty of Architecture and Civil Engineering and the Faculty of Civil Engineering. He was the Dean of the Faculty of Architecture and Civil Engineering. Full member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding in 1967. He died on 6 October 2001 in Skopje.

12

Академик **Славко Јаневски**

Роден е на 11 јануари 1920 година во Скопје. Поет, раскажувач, романсиер, есеист, сценарист, сликар. Рано почнал да се занимава со литература и сликарство. Тој ѝ припаѓа на првата генерација македонски писатели по Втората светска војна што ги постави темелите на современата македонска книжевност. Автор на првиот роман и на првата повест во македонската литература. Бил еден од основачите на Друштвото на писателите на Македонија и негов претседател. Основоположник на Македонската академија на науките и уметностите. Почина на 30 јануари 2000 година во Скопје.

Academician **Slavko Janevski**

Born on 11 January 1920 in Skopje. Poet, short story writer, novelist, essay writer, script writer, painter. He took up literature and painting from a very early age. He belongs to the first generation of Macedonian writers after World War II that set the foundations of modern Macedonian literature. Author of the first novel and the first novella in Macedonian literature. He was one of the founding members of the Writer's Association of Macedonia. Founder of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. He died on 30 January 2000 in Skopje.

13

Академик **Никола Мартиноски**

Роден е на 18 август 1903 година во Крушево. Дипломирал на Школата за убавите уметности во Букурешт. Ги посетувал академиите Гранд Шомиер и Рансон во Париз. Сликарик, педагог, еден од најистакнатите претставници на македонското современо сликарство. Во експресионистичката фаза ги создал своите најзначајни дела со социјални мотиви, во кои ги претставил луѓето од маргините, портретите, симболичките и религиозните сцени, пејзажите. Сликал композиции со мотивот мајка и дете. Еден од основоположниците на Македонската академија на науките и уметностите. Почина на 7 февруари 1973 година во Скопје.

Academician **Nikola Martinoski**

Born on 18 August 1903 in Krushevo. Graduated at the Academy Of Fine Arts in Bucharest. He attended the Academie de la Grand Chaumiere and Academie Ranson in Paris. Painter, pedagogue, one of the most renowned representatives of Macedonian contemporary painting. During his Expressionist phase he created his most important works including social motifs, representing people living on the margins of society, portraits, symbolic and religious scenes, landscapes. His most famous compositions are based on the motif of a mother and a child. One of the founders of the Macedonian Academy of Sciences and Arts. He died on 7 February 1973 in Skopje.

14

Академик **Ацо Шопов**

Роден е на 20 декември 1923 година во Штип. Еден од основоположниците на современата македонска книжевност. Поет, преведувач, есеист, уредник на повеќе литературни списанија во Македонија. Член на Друштвото на писателите на Македонија од неговото основање. Еден од најзаслужните што македонската поезија за кусо време ги надмина соцреалистичките тонови. Со својот интимизам му ги отвори вратите на македонскиот поетски израз кон модернизмот. Член на Македонската академија на науките и уметностите од нејзиното основање во 1967 година. Почина на 20 април 1982 година во Скопје.

Academician **Aco Shopov**

Born on 20 December, 1923 in Shtip. One of the founders of modern Macedonian literature. Poet, translator, essay writer, editor of various literary journals in Macedonia. Poet who greatly contributed to the growth of Macedonian poetry and its rather fast development beyond the tenets of social realism. His intimism opened the doors for the Macedonian poetic expression to move towards modernism. Member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts since its founding in 1967. He died on 20 April 1982 in Skopje.

БИОГРАФИЈА

ТОМЕ СЕРАФИМОВСКИ, скулптор, е роден на 14 јули 1935 година, во с. Зубовце, Гостиварско (Република Македонија). Во 1957 година, во Сплит, завршува средно уметничко училиште (на Отсекот за вајарство) а на Академијата за ликовни уметности во Загреб, во класата на проф. Антун Аугустинчиќ, дипломира во 1963 г. и останува, една година, како соработник во мајсторската работилница на својот професор. Како стипендист на Владата на Франција, заминува на студиски престој во Париз (1966–1969) каде што, како соработник на познатата скулпторка Алиција Пеналба, учествува во реализацијата на повеќе нејзини скулптури. Повеќегодишниот престој во Париз остава видливи траги врз творештвото на Томе Серафимовски. Во критиката, тој е ситуиран во традицијата на париската школа останувајќи, притоа, верен на духот на медитеранската традиција. Надоврзувајќи се

BIOGRAPHY

TOME SERAFIMOVSKI was born on 14 July 1935 in the village of Zubovtse (Gostivar Municipality, Republic of Macedonia). In 1957 he finished the Secondary School of the Fine Arts, Department of Sculpture, and in 1963 he graduated from the Academy of the Fine Arts in Zagreb under the mentorship of professor Antun Augustinich, whose workshop he joined during the following academic year. As a scholar of the French government he went on a study visit to Paris (1966–1969) where, as an assistant of the famous sculptress Alicia Penalba, he worked on a number of her sculptures. His stay in Paris left many visible traces on Serafimovski's later work. Consequently, the critics place him in the Parisian school of sculpture although he essentially remained faithful to the Mediterranean tradition. By continuing the sculptural practice of Meshtrovich and Augustinich, but living in the world of Rodin, Bourdelle, Maillol, and Brancusi,

на искуствата на Мештровиќ и на Аугустинчиќ и живејќи во светот на Роден, на Бурдел, на Мајол и на Бранкуси, тој создава величествен свет на скулптури, со исклучително чувство за рамнотежа и за хармонија, движејќи се успешно помеѓу националното и универзалното. По враќањето во Македонија, работи како сценограф во Телевизија Скопје, потоа живее и работи во Гостивар и во Охрид (1970–1987) па одново во Скопје. Притоа, активно учествува на многу југословенски и македонски конкурси и создава голем број споменици.

Има создадено, во траен материјал (бронза, мермер, оникс и дрво) над 550 скулптури; од тоа, околу 250 одделни портрети, повеќе од 170 актови, 100-ина скици, минијатури, идејни решенија од областа на ситната пластика, скулптури со анимални сцени, десетина торза и релјефи, а реализирал и 40-ина споменици и спомен-обележја (на повеќе теми) кои се наоѓаат низ просторите на Република Македонија, на поранешна Југославија и во светот.

Учествувал на околу 300 групни и колективни изложби, а реализирал над 40 самостојни изложби, во земјата и во странство: Гостивар (1956), Риека (1965), Париз (1967, 1998), Скопје (1974, 1987, 1989, 1993, 1995, 1997, 1998, 2000, 2003, 2005, 2010, 2012), Делчево (1974), Белград (1975, 1982, 1987, 2002, 2012), Охрид (1976, 1981), Карловац (1983, 1986, 1987), Мостар (1986), Лас Палмас (1991), Ла Лагуна (1991), Лагос (1992), Софија (1992, 2011), Њујорк (1993), Шумен (1994), Варна (1994), Нирнберг (1997), Загреб (2008), Нови Сад (2009) и др.

Негови дела се наоѓаат во повеќе приватни колекции во светот, како и во многу галерии и музеи: Галерија на Бакингамската палата во

Serafimovski created a magnificent world of sculpture with an exquisite feeling for balance and harmony, successfully fluctuating between the national and the universal. Upon his return from Paris, he worked as a scenographer at Skopje TV, moved to Gostivar and Ohrid (1970 – 1987), and then returned to Skopje. In the meantime he actively participated in numerous Yugoslav and Macedonian competitions and created a large number of monuments.

In solid materials (bronze, marble, onyx, and wood) he has so far created more than 550 sculptures, including: about 250 individual portraits, more than 170 nudes, and about 100 miniature sculptures, studies, and preliminary designs in small-size sculptured forms, sculptures with animal scenes, dozens of torsos and reliefs. He has also built about 40 monuments and memorial sites on various themes displayed in public locations in the Republic of Macedonia, former Yugoslavia and worldwide.

Tome Serafimovski has participated in about 300 group and collective exhibitions and has had more than 40 solo exhibitions in the country and abroad: Gostivar (1965), Rijeka (1965), Paris (1967, 1998), Skopje (1974, 1987, 1989, 1993, 1995, 1997, 1998, 2000, 2003, 2010, 2012), Delchevo (1974), Belgrade (1975, 1982, 1987, 2002, 2012), Ohrid (1976, 1981), Karlovats (1983, 1986, 1987), Mostar (1986), Las Palmas (1991), La Laguna (1991), Lagos (1992), Sofia (1992, 2011), New York (1993), Novi Sad (2009), etc.

His works can be found in numerous museums, galleries, public and private collections throughout the world: Buckingham Palace Gallery in London, Palace Massa (Hôtel Massa, the seat of the Writers' Association of France) in Paris, The Vatican Library, the Museum of

Лондон, Палата *Маса* (Hôtel Massa – Асоцијација на писателите на Франција) во Париз, Ватиканска библиотека, Музеј на Друштвото на писателите во Лас Палмас, Гран Канарија, Уметничка збирка на Силвио Берлускони во Рим, Македонски културен центар во Перт, Фондација *Кирил и Методиј* во Софија, Галерија на Фестивалскиот центар во Варна, Спомен-куќа *Едвард Кардел* во Љубљана, Градска библиотека во Карловац, Музеј на градот Мостар, Галеријата *Ѓурина куќа* во Белград, Народен музеј во Валево, Србија, Галерија на великаните во МАНУ во Скопје, Градски музеј во Ѓаково, Хрватска, НУ Македонски народен театар во Скопје, Правен факултет *Јустинијан Први* при УКИМ во Скопје, Драмски театар во Скопје, Ректорат на Универзитетот *Св. Кирил и Методиј* во Скопје, Мултимедијален центар во Велес, Православен богословски факултет *Св. Климент Охридски* во Скопје, Архиепископија на МПЦ во Скопје, Базилика *Сан Клементије* во Рим, Катедрален храм *Пресветио срце Исусово* во Скопје, Католичка црква *Св. Кирил и Методиј* и *св. Бенедикт* во Охрид, Уметничка збирка на Српската академија на науките и уметностите во Белград, Музејот на современата уметност во Скопје, Уметничка збирка на Хрватската академија на науките и уметностите во Загреб, Амбасада на Република Украина во Скопје, НУБ *Св. Климент Охридски* во Скопје, Катедрала *Св. Ајосиол Тома* во Пула, Хрватска, Музеј на Народно позориште во Белград, Библиотека на ХАЗУ во Загреб, како и во многу други институции, во Македонија и во светот.

Член е на Друштвото на ликовните уметници на Македонија (од 1962). Член е на МАНУ (од 1988), странски член на САНУ (од 2003) и член на Светска-

the Writers' Association in Las Palmas (Grand Canary), the private collection of Silvio Berlusconi in Rome, the Macedonian Cultural Centre in Perth, the Cyril and Methodius Foundation in Sofia, the gallery of the Festival Centre in Varna, the Memorial House of Edvard Kardelj in Ljubljana, the City Library in Karlovac, The City Museum of Mostar, The Memorial House of Djura Jakshich in Belgrade, the People's Museum in Valjevo, Serbia, the Hall of Fame in the Macedonian Academy of Sciences and Arts in Skopje, the City Museum in Djakovo, Croatia, the Macedonian National Theatre in Skopje, the Faculty of Law Justinian I in Skopje, the Drama Theatre in Skopje, the Rectorate of Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, the Multimedia Centre in Veles, the Faculty of Orthodox Theology St. Clement of Ohrid in Skopje, the Archbishopric of the Macedonian Orthodox Church in Skopje, the St. Clement Basilica in Rome, the Catholic Cathedral of the Sacred Heart of Jesus in Skopje, the Catholic Church of Ss. Cyril and Methodius and St. Benedict in Ohrid, the Art Collection of the Serbian Academy of Sciences and Arts in Belgrade, the Museum of Contemporary Arts in Skopje, the Art Collection of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb, the Embassy of the Ukraine Republic in Skopje, the Public and University Library St. Clement of Ohrid in Skopje, the Cathedral St. Thomas the Apostle in Pula, Croatia, the Museum of the People's Theatre in Belgrade, the Library of the Croatian Academy Sciences and Arts in Zagreb, and in many other institutions and locations in the Republic of Macedonia and worldwide.

Tome Serafimovski has been a member of the Artists' Association of Macedonia (since 1962), a member of the Macedonian Academy of Sciences and Arts (since 1988), foreign member of the Serbian Academy

та академија за уметност и наука во Сан Франциско (од 2006). Добитник е на многубројни национални и меѓународни награди и признанија.

Во 2008 година, во село Зубовце, во спомен на неговите предци и на неговото родно место, како духовно огниште, беше осветена црквата *Св. айос-ѿол Тома* чиј ктитор е Томе Серафимовски.

Во 2013 година, во пациото на МАНУ е отворена Скулпторската градина *Подарок за навек* на академик Томе Серафимовски, со 45 негови скулптури и 33 цртежи.

Тој е, несомнено, еден од најзначајните македонски скулптори. Создавајќи импозантен опус, остава длабока и неизбришлива трага во историјата на македонската уметност. Оваа трага ја открива, од една страна, неговата нераскинлива поврзаност со традицијата а, од друга, таа води во поинаква насока од онаа по која се движат поголемиот број негови современици. Ваквиот природ кон уметноста, на Томе Серафимовски му овозможува непосреден допир до суштината на уметничкото дело – непрекинатата потрага по самиот живот во неговата квинтесенција изразена преку формата – и неговиот опус го издига на рамништето на безвременост.

СПОМЕНИЦИ: *Продор*, Карловац, Хрватска; *Крава*, Карловац, Хрватска; *Сѿрелање*, Леуново, кај Гостивар; *На македонскиѿе рударѿ*, Македонска Каменица; *Народниоѿ херој Вера Јоѿиќ*, Македонска Каменица; *Македонскиоѿ ѿарѿѿизански одред Кораб*, Ново Село, кај Гостивар; *Благое Паровиќ*, Риека, Хрватска; *Кирил Пејчиновиќ-Теѿѿоец*, Тетово; *Иљо Анѿевски-Смок*, Тетово; *На обрабоѿувачиѿе на силекс*, Кратово; *Свеѿѿиѿе браќа Кирил и Меѿѿојѿ*,

of Sciences and Arts in Zagreb, and a member of the World Academy of Arts and Sciences in San Francisco (since 2006). In 2010 he was received in the Orpheus Creative Circle and became a holder of the Honorary Silver Rose. In May 2011 he received the title *doctor honoris causa* from the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. He has also received numerous national and international awards and honours.

In 2008 in the village of Zubovce, in honour of his ancestors and his place of birth, the Church of St. Thomas the Apostle, built and donated by Tome Serafimovski, was blessed and opened as a spiritual sanctuary. In 2013, the patio of the Macedonian Academy of Sciences and Arts saw the opening of the Sculptor's Garden *Gift for Eternity* bequested by the academician Tome Serafimovski, containing 45 sculptures and 33 drawings of his.

In honour of his ancestors Tome Serafimovski had a church built in his birthplace of Zubovtse, which he recognized as his spiritual hearth. He furnished and decorated it with sculptures and friezes. It was consecrated in 2008 and given the name after the apostle St. Thomas.

Tome Serafimovski is undoubtedly one of the most important Macedonian sculptores. Having created an imposing opus, he has left an erasable trace in the history of Macedonian sculpture. His work reveals both, his unbreakable ties with tradition and his dedication to following a direction typical for most of his contemporaries. This approach towards art enables Tome Serafimovski to establish an immediate contact with the essence of his creative act and the eternal quest for life itself, the quintessence of which he grasps by means of creating various forms. That is exactly what makes his work timeless.

Охрид; *Мајка Тереза*, Скопје; *Мајка Тереза*, Нирнберг, Германија; *Кочо Рацин*, Велес; *Милџон Манаки*, Битола; *Рафаел Алберти*, Гарачико, Тенерифе, Канарски Острови; *Скопје '63*, Скопје; *Симфонија на мирот*, Скопје; *Светиите браќа Кирил и Методиј*, Белград, Србија; *Свети Климент Охридски*, Охрид; *Раце на пријателството*, Нирнберг, Германија; *Петре Прличко*, Велес; *Панко Брашнар*, Велес; *Архиепископот Доситеј*, Скопје; *Људевит Гај*, Загреб, Хрватска; *Мајка Тереза*, Ватикан; *Мајка Тереза*, Загреб, Хрватска; *Лазар Колишевски*, Академик Михајло Ајостолски, Прејседателот Борис Трајковски, Академик Димитар Мишев (спомен-обележја на Градските гробишта Буџел), Скопје; *Тарас Шевченко*, Скопје; *Кочо Рацин*, Самобор, Хрватска; *Славко Јаневски*, Скопје; *Мајка Тереза*, Пула, Хрватска; *Свети Климент Охридски*, Скопје; *Крсте Мисирков*, Скопје; *Свети Наум Охридски-Чудотворец*, Охрид; *Светиите браќа Кирил и Методиј*, Роч (Истра), Хрватска; *Блаже Конески*, Скопје; и др.

ЛИТЕРАТУРА: Поповски, Анте. *Tome Serafimovski*. Скопје: НИП Ѓурѓа, мај 1998; Грозданов, Цветан. *Tome Serafimovski*. Скопје: ТНИД Ѓурѓа, 2000; Живковиќ, Станислав. *Томе Серафимовски – Скулптуре и цртежи*. Београд: Српска академија наука и уметности, 2002; Мухиќ, Ферид. *Томе Серафимовски – Портрети / Tome Serafimovski – Portraits*. Скопје: ТНИД Ѓурѓа, 2003; *Томе Серафимовски – Библиографија / Tome Serafimovski – Bibliography*. Македонска академија на науките и уметностите. Скопје/Скопје: Фондација Трифун Костовски / Macedonian Academy of Sciences and Arts, Trifun Kostovski Foundation, 2005; Грозданов, Цветан. *Духовноста и*

MONUMENTS: *Incursion*, Karlovats, Croatia; *Cow*, Karlovats, Croatia; *Execution*, Leunovo, near Gostivar; *To the Macedonian Miners*, Makedonska Kamenitsa; *Vera Jocik, national hero*, Makedonska Kamenica; *Macedonian Partisans' Regiment „Korab“*, Novo Selo, near Gostivar; *Blagoe Parović*, Rijeka, Croatia; *Kiril Pejchinovich-Tetoc*, Tetovo; *Ilo Antevski-Smok*, Tetovo; *To the Workers in Sileks*, Kratovo; *The Holy Brothers Cyril and Methodius*, Ohrid; *Mother Theresa*, Скопје; *Mother Theresa*, Nuremberg, Germany; *Kocho Ratsin*, Veles; *Milton Manaki*, Bitola; *Raphael Alberti*, Garachiko, Tenerife, Canary Islands; *Skopje '63*, Скопје; *A Symphony to Peace*, Скопје; *The Holy Brothers Cyril and Methodius*, Belgrade, Serbia; *St. Clement of Ohrid*, Ohrid; *The Arms of Friendship*, Nuremberg, Germany; *Petre Prlichko*, Veles; *Panko Brashnarov*, Veles; *Archbishop Dositej*, Скопје; *Ljudevit Gaj*, Zagreb, Croatia; *Mother Theresa*, Vatican; *Mother Theresa*, Zagreb, Croatia; *Lazar Kolishevski*, Academician Mihajlo Apostolski, President Boris Trajkovski, Academician Dimitar Mitrev (Memorial at the City Cemetery Butel), Скопје; *Taras Shevchenko*, Скопје; *Kocho Ratsin*, Samobor, Croatia; *Slavko Janevski*, Скопје; *Mother Theresa*, Pula, Croatia; *St. Clement of Ohrid*, Скопје; *Krste Misirkov*, Скопје; *St. Naum of Ohrid – the Miraclemaker*, Ohrid; *The Holy Brothers Cyril and Methodius*, Roč (Istria), Croatia; *Blazhe Koneski*, Скопје; *St. Naum of Ohrid – the Miraclemaker*, Radovich; etc.

BIBLIOGRAPHY: Popovski, Ante. *Tome Serafimovski*. Скопје: NIP Gjurgja, May 1998; Grozdanov, Tsvetan. *Tome Serafimovski*. Скопје: TNID Gjurgja, 2000; Zhivković, Stanislav. *Tome Serafimovski – Sculptures and Drawings*. Beograd: Serbian Academy of Sciences and Arts, 2002; Muhik, Ferid. *Tome Serafimovski – Portraits*.

Преродбајла – скулптури, цртежи. Куманово: Македонска ризница, 2005; Mažuran Subotić, Vesna. *Tome Serafimovski*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2008; Медакловиќ, Дејан, Цветан Грозданов. *Томе Серафимовски – Сјоменници сјомен-обележја / Tome Serafimovski – Monuments and Memorials*. Нови Сад: Матица српска, САНУ, Огранак, Нови Сад, 2009; Братулиќ, Јосип. *Томе Серафимовски – Балканско сосвездие, Скулптури и цртежи / Tome Serafimovski – The Balkan Constellation, Sculptures and Drawings*. Скопје / Скопје: Македонска академија на науките и уметностите / Macedonian Academy of Sciences and Arts, 2010; Старова, Луан. *Томе Серафимовски – Подарок за навек, Скулптури и цртежи / Tome Serafimovski – A Gift for Eternity, Sculptures and Drawings*. Скопје / Скопје: Македонска академија на науките и уметностите / Macedonian Academy of Sciences and Arts, 2012; Братулиќ, Јосип. *Томе Серафимовски – Балканско сазвезђе, Скулптури и цртежи / Tome Serafimovski – The Balkan Constellation, Sculptures and Drawings*. Београд: Српска академија наука и уметности / Serbian Academy of Sciences and Arts, 2012; и др.

Скопје: TNID Gjurgja, 2003; *Tome Serafimovski – Bibliography*. Macedonian Academy of Sciences and Arts. Скопје/ Скопје: *Trifun Kostovski Foundation*, 2005; Grozdanov, Tsvetan. *Spirituality and Revival – sculptures and drawings*. Kumanovo: Makedonska riznica, 2005; Mažuran Subotić, Vesna. *Tome Serafimovski*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2008; Medaković, Dejan, Tsvetan Grozdanov. *Tome Serafimovski – Monuments and Memorials*. Novi Sad: Matica srpska, SANU, Ogranak, Novi Sad, 2009; Bratulić, Josip. *Tome Serafimovski – The Balkan Constellation: Sculptures and Drawings*. Скопје: Macedonian Academy of Sciences and Arts, 2010; Starova, Luan. *Tome Serafimovski – A Gift for Eternity, Sculptures and Drawings*. Скопје: Macedonian Academy of Sciences and Arts, 2012; Bratulić, Josip. *Tome Serafimovski – The Balkan Constellation, Sculptures and Drawings*. Beograd: Serbian Academy of Sciences and Arts, 2012; etc.

МАНУ му изразува благодарност на г. Владимир Тодоровиќ
за неговата целосна финансиска поддршка за реализација на проектот

ОСНОВОПОЛОЖНИЦИТЕ НА МАНУ

MANU would like to express its gratitude to Mr. Vladimir Todorovic
for his full financial support for the realization of the project

FOUNDERS OF MANU